

Hille Lagerspetz

9. III 1964 – 3. I 2021

„Las ma lahkun pühapäeval, / et ei keegi minu pärast / oma tööd peaks katki jätma ...“ Kuidagi nii kõlab läti rahvalaul, mis võtab hästi kokku Hille eluaegse suhtumise. Keel ja ümbritsev maailm oli tema aed, mida ta armastava hoollega haris – kassid ja kärpis, toetas ja väetas. Oma vaigse väega tõstis ta õitsemise paljud alles areldi oma olemust otsivad taimed. Hillest kiirgas hingeõilsust – alati peenetundeline ja tagasihoidlik, osavõtlik ja abivalmis, mõjus tema kohalolu nagu suvepäev.

Hille Jõeäär sündis Paldiski haiglas. Sõidutee Padiselt Paldiskisse oli sel ööl, kui Hille ema Ellen sõiduautoga sünnitama viidi, lumme tuisanud ja auto jäi hange kinni. Appi tulid naistepäeva tähistamiselt väeossa naasvad Vene sõjaväelased, kelle veoautol Hille ema jõudis õigeks ajaks Paldiski haiglasse.

Hille õppis Padise põhikoolis, Keila keskkoolis ja aastail 1982–1987 Tartu Ülikoolis eesti filoloogiat, lõpetades kiitusega. Kursusekaaslastele on meelde jäänud see aastakümnete jooksul muutumatuna püsitud Hille helgus ja alatine naeratus ning eriline lauluhää, mille ühtaegu õrnuses ja jõus peitus hingeliigutuses talitsetud ilu. Ülikooli ajal laulis Hille TRÜ Akadeemilises Naiskooris ja pärast ülikooli lõpetamist naiskooris Carmina alates selle asutamisest 1989. aastal. Tänu armastusele muusika vastu sai Hille tuttavaks ka oma tulevase abikaasa Mikko Lagerspetziga, kui ülikooli naiskoor võõrustas 1986. aasta maikuus Tartusse saabunud Turu Ülikooli tudengite puhkpilliorkestrit. Ühises peres sündis 1991. aastal poeg Mattias ja 1994. aastal tütar Else.

Palju aastaid töötas Hille toimetajana kirjastuses Eesti Raamat ja seejärel Varrakus, alates 1. märtsist 2016 oli ta ajakirja Looming keeleteoimetaja. Tema tähelepaneliku pilgu ja toimetajapliiatsi alt on läbi käinud nii klassikute kui ka suure osa tänapäeva eesti kirjanike teoseid.

Eesti lugejaid on rõõmustanud ka Hille tõlked soome keelest. Tänu temale on eesti keeles mitmed Joel Haahtela teosed ja

Pirkko Saisio „Kaini tütar“, samuti mitu lasteraamatut Aino Havukaise ja Sami Toivose Teedu ja Peedu seeriast, mis on täis sõnamänge ja allusioone ning on nauditavalt keerulised tõlkepähklite murdmiseks. Oma armsal moel, kuid ometi kindla toimetajakäega jõudis ta välja koolitada terve hulga Põhjamaade keeltest tõlkijaid, kes jäävad talle palju tänu võlgu. Hillelt sai alati nõu ja abi, mis polnud aga iial kategooriline ega järginud kramplikult normi. Ta oli valmis asju arutama ja muretsetes ikka, et ehk sai liiga palju „soditud“. Nii mitmelgi tõlkijal on arvutis Hille parandusi koondav fail, millest on õpetlik aeg-ajalt silmad üle lasta. Eesti tagasihoidlikus tõlkeruumis on see juba terve koolkond, ja mis võiks olla ühele toimetajale suurem tunnustus! Oma töö eest väärinuks Hille toimetajauhinda, millele teda ka mitmel korral esitati. Sellistel puhkudel mõtlevad otsustajad ilmselt ikka, et „noor veel“ – kuid kunagi ei mõeldaks, et juba aasta pärast võib olla „liiga hilja“. Kui tahaksime ulatada Hillele kõik loorberipärjad nii Loomingu keeleteoimetamise kui ka paljude väärtteoste ja tõlgete toimetamise eest – siis nüüd ongi selleks liiga hilja.

Elmisel pühapäeval, üsna ootamatult paljudele meist, Hille tasahilju lahkuski. See on ränk kaotus kõigile. Ometi, alles nüüd hakkab hinges liigutama lõpmatu kurbuse kõrval ka midagi muud – nimelt tänutunne, et oleme võinud tema erilisel puhtast vaimust osa saada.

„Minul lõõmavad kõik lambid põleda,“ ütles Hille haigusepäevil talle helistanud sõbrale. „Ema tuli külla ja kustutab neid mu järelt.“

Hille tõlgitud Joel Haahtela romaanist „Täheselge, lumivalge“ loeme: „Kui ma laps olin, ütles ema mulle, et igal tähel on tähesüütaja. Kui inimene sureb, saab temast tähesüütaja. Igal õhtul tähesüütaja ärkab, paneb tähelaternat põlema ja valvab tuld, kuni tuleb hommik.“

Hillest on nüüd saanud tähesüütaja. Vaadake siis tähti, meenutagem ja mälestagem.

Kaastundes lähedastele

Looming
Eesti Kirjanike Liidu tõlkijate seksioon
Tartu Ülikooli eesti filoloogid 1982–1987

Endel Link

14. IV 1928 – 15. XII 2020

15. detsembril lahkus meie seast 92. eluaastal teatri- ja filmikriitik Endel Link, kes oli peaaegu neli aastakümnet (1953–1991) ajalehe Sirp ja Vasar teatri- ning seejärel ka filmiosakonna juhataja.

Endel Link lõpetas 1946. aastal Viljandi II Keskkooli, seejärel 1953. aastal eesti filoloogina Tartu Riikliku Ülikooli ning jõudis õppida Moskva Lunatšarski-nimelise Riikliku Teatriinstituudi (GITIS) teatri-teaduse aspirantuuris (1962). Suurem osa Endel Lingi teatri- ja filmialaseid artikleid

nägi trükivalgust Sirbis ja Vasaras, aga ta koostas ja toimetas ka rea Eesti NSV Teatriühingu egiidi all ilmunud teatrikogumikke.

Kriitikuna oli Endel Link psühholoogilise realismi printsiipidest lähtuva teatrikunstipooldaja. Ta oli samuti sagedane külaline rahvusvahelistel filmifestivalidel ja järeltulivatele põlvvedel on võtta hulk tema ülevaateid oma aja filmikunsti saavutuste kohta. XX sajandi Eesti teatri sügavamaks mõistmiseks tuleb Endel Lingi kirjapandu tundmine kahtlemata kasuks.

Endel Link oli Eesti Teatrilidu, Eesti Kinolidu ja Eesti Ajakirjanike Liidu liige.

Eesti Teatriliiit
Sirp

Eevi Ross

1. I 1934 – 30. XII 2020

30. detsembril lahkus 86aastasena tunnustatud konsertpianist ja pedagoog Eevi Ross. Eevi Ross (sünd Torpats) oli pianist, kelle kirg klaverimuusika vastu algas varajases noorus ning kestis elupäevade lõpuni. Tartus sündinud ja imelapseks peetud Eevi alustas klaveriõpinguid üheksa-aastaselt Tartu Kõrgemas Muusikakoolis.

Eevi Ross lõpetas 1952. aastal Tallinna Muusikakooli Erna Saare klaveriklassis ning 1957. aastal Tallinna Riikliku Konservatooriumi, kus teda juhendas professor Bruno Lukk. Esimese soolokontserdi andis ta 1958. aastal Estonia kontserdisaalis. Peale soolokontsertide andmise töötas Ross Estonia teatri kontsertmeistrina ja esines Eesti Riiklikus Filharmoonias solisti ja ansamblipartnerina.

Eevi Rossi peamiseks ansamblipartneriks sai tema abikaasa – klarnetist, dirigent ja arranžeerija Aleksander Rjabov –, kellega asutati 1976. aastal klassikalise muusika ja džassi fusiooni viljelev ansambel Synthesis. 1982. aastani tegutsenud ansambel esitas eri ajastute ja stiilide muusikat, tutvustas eesti heliloojate loomingut ning salvestas muu hulgas Eesti Raadiole Ester Mägi „Dialogid“ ja Heino Jürisalu kvinteti

nr 2 ning Arthur Honeggeri rapsoodia. 1983. aastal ilmus LP „Dialogues“ (Melodija).

1980. aastate lõpul algas Eevi Rossi koostöö Soome klassikalise muusika tippu kuuluvate lauljate Taru Valjakka, Harry Dahlströmi, Erna Spooenbergi, Johanna Tuomi jpt.

Eevi Ross oli armastatud pedagoog. Aastatel 1950–2000 töötas ta Georg Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolis klaverisaatja, erialaõpetaja ja kammeransambli õppejõuna ning andis meistrkursusi ka mitmel pool Soomes. Ta on koostanud ja produtseerinud CDsid ansambli Synthesis ja Aleksander Rjabovi džässiansambli salvestistest.

Eevi Ross tegutses pianistina kõrge elueani. Viimastel aastatel oli tema kava „Soovikontsert. Armastatud klaverimuusika“ väga populaarne muusikakoolides. Viimati sai tema soolokontserti kuulata 1. juulil 2014 Kadrioru lossis. Eevi Ross oli Eesti Interpreetide Liidu liige ja Eesti Klaveriõpetajate Ühingu liige.

Eevi Rossi jäävad leinama tema tütar, endine raadiohääli Kadi Veldi ning džässlauljatarist tütre tütar Susanna Aleksandra Veldi. Arasaatmine on Tallinnas Jaani kirikus laupäeval, 9. jaanuaril kell 14, kogunemine algab kell 13.30.

Eesti Interpreetide Liit
Georg Otsa nimeline Tallinna Muusikakool

Lev Vassiljev

20. II 1929 – 17. XII 2020

Lahkunud on maalikunstnik ja graafik Lev Vassiljev.

Lev Vassiljev sündis 1929. aastal Tuulas inseneri perekonnas. Pärast õpinguid Moskva kunstikeskkoolis siirdus ta 1950. aastal Tallinna, kus astus ERKIsse ja lõpetas õpingud 1956. aastal skulptuuri erialal. Tema õppejõududeks olid Enn Roos, Aleksander Kaasik, August Vomm jt. Õpingute ajal kohtus ta ka oma tulevase abikaasa Maret Olvetiga, kellega koos on loonud loomeprojekte ja kes talle kunstiteekonnal alati suureks toeks oli. 1950.–1960. aastail kujunes Vassiljevist raamatuillustraator ja -kujundaja, koos Olvetiga tegid nad peamiselt Moskva raamatukirjastuste tellimusi. Moskva kunstielu oli sel ajal mitmekesine, kohtuti ka Ülo Soosteri ning tema sõpruskonnaga. 1966–1970 töötas Lev Vassiljev õppejõuna Moskva kõrgemas kunsttöötuskoolis ning 1970–1974 Tallinna pedagoogilise instituudi kunstiosakonnas, tegutsedes samal ajal ka plakatikunstnikuna.

Seejärel oli ta põhiliselt vabakunstnik ja kuulus Eesti kunstnike liitu (1961), vabagraafikute ühendusse, vene kunstnike ühendusse Eestis ja maalikunstnike liitu. Lev Vassiljev oli tuntud ka Soomes, kus tema maalitud akadeemik Jorma Mietineni portree võib leida Ateneumi galerii kogust. Samuti oli kunstnik aktiivne näitustel osaleja Eestis ja välismaal ning pälvis ka auhindu. Suurt edu saatis ka eksliibrise tegemine: elu jooksul lõi ta mitusada eksliibrise, oli Eesti eksliibrise ühingu liige

ja osales Turu Exlibris Aboensise ühingu kokkutulekul.

Lev Vassiljev oli hea käega joonistaja ja loometee jooksul katsetas mitmeid tehnikaid nii graafikas kui ka maali. Graafikas töötas ta sügavtrüki tehnikas (ofort ja akvatinta), hilisemal loominguperioodil keskendus maalikunstile, kus meeliste tehnikaks jäi tempera. Peale selle proovis Vassiljev kätt ka kollaažis ning assamblažide tegemisel. Kunstniku käekirja iseloomustab tabav värvikasutus, mängulisus, romantiline kujutusviis ja kohatunnetus. Tööde hulgast võib leida mõningaid poliitilise tooniga töid, kuid kunstnik oli väga kiindunud mütolooiasse, literatuursetesse teemadesse ja tegelaskujudesse („Meister ja Margarita“). Lev Vassiljev tegi portreesid, millest kuulsaim on oforditehnikas Arvo Pärdi portree (1980), tema loomingus on hulgaliselt erootilisi aktimaale, maastikke ja ka abstraktsema laadiga teoseid. Kunstikoguja Mart Lepp on iseloomustanud Lev Vassiljevi loomingut romantilisena, sest tema temperamaalid mõjuvad akvarellidena. Vassiljevit mõjutas ka vene avangardism, kuid ta leidis sellele oma tõlgenduse.

Lev Vassiljev jõudis tähistada oma 90. sünnipäeva mitme näitusega (Tartus Tampere majas, Tallinnas Kastellaanimaja galeriis), kus oli väljas tema maalikunsti ja graafika paremik.

Lev Vassiljev jääb meelde kui rahuliku meele ja oma sisetunnet kuulava romantilise loojana.

Eesti Kunstnike Liit
Eesti Maalikunstnike Liit
Eesti Vabagraafikute Ühendus
Vene Kunstnike Ühendus Eestis
Kultuuriministeerium